

Varaždinske bale: svi prolaze, samo Pripuz ostaje

danica.hr/varazdinske-bale-svi-prolaze-samo-pripuz-ostaje-goran-stimec-aem

28. kolovoza 2023.

20 GODINA EKOLOŠKE, POLITIČKE I PRAVOSUDNE KRIZE (1. DIO)

Objavljeno, 28. kolovoza 2023. [Naše priče](#)

Foto: GORAN ŠTIMEC / Varaždinske bale

AUTOR

Goran Štimec

U serijalu od deset članaka donosimo priču o komunalnoj, ekološkoj, političkoj i pravosudnoj trakavici kojoj se ovih dana naizgled nazire kraj. No ne bi to bilo prvi puta da se tako čini.

Bale i MBO postrojenje / Foto: Goran Štimec

Putnici koji kod čvora Varaždin izađu s autoceste A4 kako bi posjetili ovaj barokni biser na sjeveru Hrvatske već gotovo puna dva desetljeća imaju priliku svjedočiti neobičnoj nakupini bijelih bala postavljenih na prilazu gradu. Dok je ranije ta 'ogromna porcija kokica' počesto izazivala čuđenje, danas tek rijetki ne znaju o čemu je riječ i što se nalazi u tim balama. Komunalni otpad koji su Varaždinci – odnosno, preciznije rečeno, njihovi politički predstavnici – uredno zamotali pa ga postavili na osjetljivo vodozaštitno područje – naravno, sve to samo 'privremeno' – tema je koja je odavno izašla iz lokalnih okvira.

Čehokovo uhićenje uzdrimalo grad koji je bio primjer

Nebrojeno puta priča o varaždinskim balama našla se u središtu nacionalnog interesa. Jedan od niza događaja povezanih s tom temom koji je najviše odjeknuo u javnosti zbio se 9. lipnja 2011. godine. Tada je **Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala** uhitio popularnog gradonačelnika **Ivana Čehoka**, uz sumnju na zlouporabu položaja i ovlasti.

Ivan Čehok / Foto: Grad Varaždin

Bio je to svojevrsni – iako u negativnom značenju – mitski trenutak za Varaždin. Događaj je to koji je nepovratno bacio ljagu na grad koji je u godinama prije toga stekao reputaciju jednog od najpropulzivnijih u Hrvatskoj i često bivao istican kao primjer.

U Varaždinu je, evo tek nekoliko natuknica, u razdoblju koje je prethodio Čehokovu padu otvoreno nekoliko gospodarskih zona, novi proizvodni pogoni nicali su jedan za drugim, opadala je stopa nezaposlenosti, bujala je stanogradnja – jednako i tržišna i poticana – bio je vidljiv veliki zamah u kulturi i sportu, a uređenost grada bila je takva da je Varaždin iz godine u godinu, suvereno i praktički bez konkurencije, osvajao prestižnu nagradu Hrvatske turističke zajednice Zeleni cvijet. Naposljetku, bilo je to vrijeme u kojem se u potpunosti, čak i na međunarodnoj razini, etablirao varaždinski festival uličnih šetača iliti festival dobrih emocija, mnogima omiljeni Špancirfest.

Prva bala odložena 2. travnja 2005.

Špancirfest ove godine slavi svoju 25. obljetnicu. Tek nešto manje godina ima glavni junak ove naše priče, balirani komunalni otpad. Ovoga proljeća, naime, prošlo je 18 godina otkako je na jugoistočnom rubu grada, u dijelu zvanom Brezje, zamotana prva bala komunalnog otpada. Bilo je to 2. travnja 2005. godine.

Prva odložena bala u travnju 2005. godine / Izvor: Facebook

No sama ideja da se varaždinski otpad počne balirati i odluka da gradska komunalna tvrtka **Varkom** kupi postrojenje za baliranje otpada seže još u 2003. godinu. Stoga sasvim opravdano možemo govoriti o 20 godina varaždinskih bala, a s obzirom na to da one još uvijek stoje tamo te uzevši u obzir to kako su završili svi dosadašnji pokušaji rješavanja toga problema – vrlo je moguće da će ta brojka biti i premašena.

Tri gradonačelnika rješavala problem

Tri su gradonačelnika u nizu mandata nastojala riješiti ovaj višeslojni problem. Bili su to već spomenuti Ivan Čehok (nekadašnji HSLŠ-ovac, kasnije nezavisni političar), zatim **Goran Habuš** iz Hrvatske narodne stranke te **Neven Bosilj**, aktualni gradonačelnik iz redova Socijaldemokratske partije. Kako se sada čini, Bosilj je sasvim blizu konačnom rješenju. No Varaždinci pušu i na hladno. Ne bi bilo prvi puta da se došlo na korak do kraja, ali i da se upravo na njemu pokleknulo.

Posao (opet) dobio CE-ZA-R

U ovome trenutku Grad Varaždin ima provedenu javnu nabavu za zbrinjavanje oko stotinu tisuća tona baliranog komunalnog otpada u Brezju i sanaciju tla koju je potrebno učiniti nakon toga. Gradsko vijeće donijelo je odluku o odabiru. No da bi odabir bio provediv, Grad se mora kreditno zadužiti te mora od **Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost** dobiti sredstva za sufinanciranje usluge micanja bala iz Brezje. U ovome trenutku, prema riječima gradonačelnika, sva dokumentacija je predana – čekaju se tek odluke **Vlade RH** kojima bi se Varaždinu odobrilo zaduženje te mu se osiguralo sufinanciranje u iznosu od 40 posto.

U brojkama to izgleda ovako: tvrtke **CE-ZA-R** iz Zagreba i **HIS** iz Donje Višnjice, koje bi trebale zbrinuti bale, dobit će za taj posao oko **28,7 milijuna eura**. Fond bi trebao osigurati oko 11,5 milijuna, a Grad otprilike 17,2 milijuna, od toga najveći dio iz kredita. Kao što ćemo uskoro vidjeti, ovo nije prvi puta da se CE-ZA-R – stožerna tvrtka iz grupacije kojoj je na čelu hrvatski kralj otpada **Petar Pripuz** – spominje u priči o balama. Mnogo toga se mijenja, ali CE-ZA-R ostaje.

Postrojenje za mehaničko-biolosku obradu otpada kod Varaždina / Foto: Goran Stimec

Zašto je Varaždin uopće došao u tu situaciju

No kako se uopće dogodilo to da se Varaždin našao u ovakvoj situaciji sa svojim komunalnim otpadom? Zašto je taj grad uopće na takav način skladištio otpad? I zašto taj otpad još uvijek, nakon svih tih godina, još uvijek tamo stoji? Rezultat je to više okolnosti – prije svega loših političkih odluka na lokalnoj razini, od kojih je nemali broj njih (bio) opterećen sumnjama za korupciju. Solidan doprinos tome da se ovaj problem ne uspijeva riješiti pružila su i tijela središnje državne vlasti. Naposljetku, posebno je porazan pravosudni dio ove priče, koji je još jednom posvjedočio o sporosti i neučinkovitosti tog dijela javne vlasti te istovremeno probudio sumnje u korupciju i na toj razini.

Kronološki, struktura priče o dva desetljeća varaždinskih bala u svojim osnovnim koordinatama čini se prilično jednostavnom, iako je vrlo vjerojatno da je prosječni stanovnik Varaždina odavno odustao od praćenja svih preokreta koji su se dogodili. U nastavku ćemo

pokušati iznijeti ključne događaje bitne za ovu priču, a u nastavku serijala pozabavit ćemo se detaljima. Jer upravo su oni bitni za bolje razumijevanje onoga što se to ovdje točno dogodilo.

Gornji Kneginec zatvorio odlagalište

Dana 1. travnja 2005. godine **Općina Gornji Kneginec** zatvorila je svoje odlagalište u Turčinu. No nije to bila prvoaprilaska šala. Nije bilo ni iznenada, nije bilo ni nenajavljeno. Tako da su varaždinski gradski oci imali sasvim dovoljno vremena za pronaći alternativu za svoj komunalni otpad. No osim kupnje balirke i stvaranja ilegalnog deponija nisu se domislili ničim boljem.

Najveći varaždinski problem je taj što nema vlastito odlagalište, ponavljat će skladno svi gradonačelnici od tada pa do današnjih dana. S vremenom je tako općenito prihvaćen stav da ga nikad neće ni imati i da ga ni ne može imati, jer cijeli Varaždin leži na bogatim vodonosnicima, a deponij smeća i podzemne vode ne idu dobro zajedno. Pa što onda napraviti?

U iščekivanju Piškornice

Ivan Čehok i politička garnitura koja je u to vrijeme upravljala gradom vjerovala je, ako je suditi prema njihovim izjavama, da će problem Varaždina biti riješen otvaranjem regionalnog centra za gospodarenje otpadom. Riječ je, naravno, o **Piškornici u Općini Koprivnički Ivanec**. No godine su prolazile, a projekt Piškornice nije pokazivao ozbiljnije namjere za realizacijom. Dovoljno govori informacija da je srpnju ove godine (da, 2023.!) svečano započelo – projektiranje. Završetak izgradnje predviđen je za 2027. godinu.

Zanimljivo je zapravo kako su slučaj baliranog otpada u Varaždinu i slučaj centra za gospodarenje otpadom u Piškornici na određen način komplementarni i kako obje situacije svjedoče o ozbiljnim nedostacima u donošenju i provedbi javnih politika te – ono bez čega se, kako se čini, u Hrvatskoj ne može – korupcijskim aferama.

Mladen Jozinović / Izvor: Grad Koprivnica

Kapitalna među njima, naravno, vezana je uz bivšeg direktora Piškornice **Mladena Jozinovića**, u javnosti poznatog i pod nadimkom 'megauhlijeb', koji mu je prikačen nakon što je sam sebi isplatio bonus od 1,5 milijuna kuna. Nažalost, cijela ta afera lani u ožujku na prvostupanjskom sudu završila je prema onoj 'pojeo vuk magare'. Ili, jednostavnije rečeno, možda nije bilo moralno, ali nije bilo ni nezakonito.

Prvi pokušaj: Božićni ugovor

Sredinom 2007. godine, dakle nakon više od dvije godine otkako se balirani otpad ilegalno odlagao na rubu grada, inspekcija zaštite okoliša zaključila je da to nije u redu i da taj otpad treba maknuti. Gradski komunalac Varkom dobio je rok do kraja rujna za uklanjanje bala. To se nije dogodilo, ali je zato gradonačelnik Čehok ozbiljno shvatio inspeksijski nalog i krenuo hitno rješavati problem.

Riješio ga je tako da je 24. prosinca 2008. godina Varkom potpisao ugovor s tvrtkom **T7 VIS** varaždinskog gospodarstvenika **Davora Patafte**. T7 VIS obvezao se zbrinuti bale mehaničko-biološkom metodom za cijenu od 137 eura po toni. Taj ugovor kasnije je, zbog vremena kad je potpisan, nazvan „Božićnim ugovorom”. Predviđao je i zbrinjavanje novonastalog otpada te je imao klauzule koje su, opet ista priča, govorele o njegovoj privremenosti – sve do početka rada Piškornice.

Davor Patafta / Foto: Goran Stimec

Politička oporba u Varaždinu potpisivanje tog ugovora, koji su Varkom i Grad izravnom nagodbom sklopili s T7 VIS-om, dočekala je na nož. Lokalni HNS podnio je kaznenu prijavu zbog sumnje na pogodovanje, a tome su dodali i niz drugih suspektnih poteza tadašnjeg gradonačelnika. Prvopotpisani od HNS-ovaca na tim prijavama bio je **Goran Habuš**, koji će dvije godine kasnije zasjesti u gradonačelničku fotelju. Doba je to kad je na čelu HNS-a **Radimir Čačić**.

Na sudu Čehok, Patafta, Huljev, Kezelj...

Habuševu stupanju na funkciju gradonačelnika prethodilo je Čehokovo uhićenje u lipnju 2011. godine. Optužnica koja se iz toga izrodila obuhvatila je čak pet osoba. Uz Čehoka, Uskok je sumnjičio spomenutog Davora Pataftu, zatim **Narcisu Huljev**, članicu uprave njegove tvrtke, i **Tomislava Kezelja**, direktora Varkoma. Zbog sumnji u neka druga kaznena djela, koja nisu bila povezana s famoznim balama, optužbom je bio obuhvaćen i **Hrvoje Vojvoda**, nekadašnji gradonačelnik Varaždina. U danima koji slijede Čehok iz pritvora daje ostavku na mjesto gradonačelnika. U jesen te godine održani su izvanredni izbori i na čelo grada dolazi Goran Habuš.

Goran Habuš / Foto: HNS

Drugi pokušaj: Koncesija Pripuzu

Habuš odmah kreće u novi pokušaj rješavanja gorućeg problema, ali u mandat i pol ni jedna bala nije pomaknuta iz Brezja. Habuševa administracija, uvjeren u inkriminiranost postojećeg ugovora s T7 VIS-om, odlučila je poništiti ga sudskim putem. Istovremeno je raspisan javni natječaj i koncesiju dobiva zajednica ponuditelja na čelu s tvrtkom **CE-ZA-R** iz **C.I.O.S. grupe**. Godina je 2013. i tada prvi puta ime **Petra Pripuza**, hrvatskog 'kralja smeća', ulazi u priču o varaždinskim balama. Prema natječaju, CE-ZA-R je trebao balirani otpad jednostavno – zakopati na odlagalište.

No ta koncesija nikad nije realizirana. Habuš je, naime, pokušao dio sredstava za taj posao osigurati od Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i u tome nije uspio. Kad je sve propalo, odlučio je jednostavno zadužiti Grad bez pomoći Fonda, ali tada pak nije uspio osigurati većinu u Gradskom vijeću. Pao je i proračun, s njim i Habuš i uslijedili su novi lokalni izbori 2017. godine, na kojima se Čehok – usprkos brojnim optužnicama i sudskim postupcima koji su se tada vodili protiv njega – u velikom preokretu vraća na čelo grada.

Oslobodajuća presuda za Čehoka i Pataftu

Čehokovi pokušaji rješavanja problema baliranog otpada i svih povezanih gradskih sudskih sporova u razdoblju koje je uslijedilo bili su opterećeni stalnim sumnjama u njegov sukob interesa, jer suđenja za počinjenje kaznenih djela vezanih uz iste poslove i dalje su bili u tijeku.

No u srpnju 2018. godine Čehok i Patafta oslobođeni su krivnje zbog sklapanja 'Božićnog ugovora'. **Županijski sud u Zagrebu** kazneno problematičnim ocijenio je neke druge njihove poteze, ali ustvrdio je da Uskoku nije pošlo za rukom dokazati zlouporabu položaja prilikom

sklapanja ugovora s T7 VIS-om.

Takvo će mišljenje **Vrhovni sud Republike Hrvatske** potvrditi u proljeće 2021. godine. 'Božićni ugovor' time je – punih deset godina nakon uhićenja – postao čist kao suza, a još čišćim činio se u travnju 2023. godine nakon što je u ponovljenom sudskom postupku **Visoki trgovački sud** ocijenio da je ugovor važeći. Gradski zahtjevi za utvrđivanjem ništivosti time su pali u vodu. Barem za sad.

Treći pokušaj: Integralna nagodba

Tijekom svojega povratničkog mandata, od 2017. do 2021. godine, Ivan Čehok također nije uspio u pokušajima da zbrine bale. Sam je naposljetku odustao od prvog prijedloga integralne nagodbe koju je predložio i koju je Gradsko vijeće prihvatilo. Razloge tome možda treba tražiti u tome što su gradski vijećnici zbog toga pozivani na razgovore u državno odvjetništvo.

Gradsko vijećnica u Varaždinu / Foto: Grad Varaždin

Integralna nagodba, u toj svojoj prvoj verziji, predviđala je zbrinjavanje bala u MBO pogonu u Brezju, po onome ugovoru iz 2008. godine. To je, dakle, onaj MBO pogon koji je izgradio **T7 VIS** i u kojem se bale trebale završiti temeljem 'Božićnog' ugovora. No uslijed svih pravnih i političkih peripetija, T7 VIS je svoj pogon za obradu otpada sredinom 2014. godine prodao **C.I.O.S. grupi Petra Pripuza**. Tako je **CE-ZA-R**, kao najveća tvrtka iz te grupacije, od tada polagala ne samo pravo na koncesiju iz 2013. koja je predviđala odlaganje otpada, već neizravno i na obradu bala u MBO pogonu temeljem ugovora iz 2008. godine.

Sve je te odnose, kao i niz tužbi po načelu 'svi protiv svih', Čehokova administracija nastojala pomiriti jednom velikom nagodbom. No prva verzija nagodbe je bačena u smeće, a druga verzija nagodbe, koju je također prihvatilo Gradsko vijeće, nije uopće predviđalo zbrinjavanje bala, već samo rješavanje povezanih pravnih poslova. Tek je najavljeno da će se za bale raspisati novi natječaj. Kako god bilo, mandat je prošao, a bale riješene nisu. A ni ta druga nagodba nikad nije provedena.

Četvrti pokušaj: Bale opet CE-ZA-R-u

Dolazi tako 2021. godina, na lokalnim izborima Ivan Čehok tijesno gubi od SDP-ovog kandidata **Nevena Bosilja**. Evo još jednog gradonačelnika od kojeg se očekuje da to ruglo na ulazu u grad jednom zauvijek makne s toga mjesta.

Neven Bosilj, gradonačelnik Varaždina / Foto: Grad Varaždin

Bosilj provodi javnu nabavu, a posao, opet, dobiva CE-ZA-R. Ovoga puta otpad ne ide na odlagalište, nego na obradu u MBO pogon. Onaj isti MBO pogon zbog kojeg su Čehok i Patafta završili u istražnom zatvoru i kojeg je kasnije Patafta prodao Pripuzu.

– Napravili smo sve po hodogramu koji je Gradu zadao Fond za zaštitu okoliša. Proveli smo javnu nabavu, donijeli odluku o odabiru. Predali smo sve tražene papire i sad čekamo odluku o sufinanciranju i odobrenje kako bismo se mogli kreditno zadužiti – kaže varaždinski gradonačelnik Neven Bosilj. Uvjeren je u ispravnost puta kojim je krenuo i načina na koji rješava problem.

No, nažalost, i ovoga puta otvorile su se određene sumnje u pogodovanje. Varaždinske bale, stječe se dojam nakon protekla dva desetljeća, iz nekog razloga kao da su uklete. Varaždinci su stoga zgodno primijetili kako zapravo u Brezju uopće ne leži baliran komunalni otpad, već samo – novac.

Serijal tekstova 'Varaždinski otpad – 20 godina ekološke, političke i pravosudne krize' napisan je uz potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.
